

דיני עיקר וטפל – שיעור 2

שני מאכלים הנאכלים יחד

כאשר יש מאכל אחד עיקרי ומאכל נוסף שהוא לא בא להיות מרכיב נוסף במאכל, אלא מטרתו להכשיר את המאכל הראשון. אז יש כאן עיקר וטפל, ומברכים ברכה אחת. כגון אוכל הנאכל ברוטב, שברור שהרוטב בא להטעים ולהכשיר את האוכל, והוא טפל אליו. וכן ממרחים שונים הנאכלים עם קרקר וכדו', אם ברור שמטרת האכילה היא הקרקר, והממרח בא לשפר את טעמו, אז הממרח טפל גם בברכה.

אך אם שניהם עיקריים, כלומר שאף אחד מהם לא בא בשביל המאכל השני, אלא רק רוצים לאכול את שניהם יחד – מברכים שתי ברכות. כגון צלחת שיש בה כמה מאכלים זה לצד זה, ואוהבים לאכול את המאכלים יחד, לא שייך כאן המושג עיקר וטפל, אלא שני מאכלים הנאכלים יחד, שמברכים על כל מאכל תחילה בנפרד (סי' רי"ב א. ובמשני"ב ס"ק א ובס"ק ו ועיין בשעה"צ כא).

תערובת של כמה מאכלים

חכמים קבעו שבתערובת תמיד יהיה מאכל עיקרי ומאכל שנטפל אליו, ועל כן על תערובת תמיד יברכו רק ברכה אחת (רד, יב. ריב א. ובמשני"ב שם. ר"ח סעיף ז ועוד).

ויש מדרג שיכריע מי המאכל העיקרי ומי המאכל הנטפל:

תערובת המורכבת ממאכל עיקרי וממאכל שבא להכשירו: הולכים לפי המין שבשבילו אוכלים את המאכל, אפילו אם המין הטפל יותר חשוב מהמין העיקרי, כגון שהמין הטפל הוא מחמשת מיני דגן. כיון שהוא לא בא כחלק ממרכיבי התערובת, אלא רק כהוספת טעם, הרי הוא טפל ולא יברכו עליו כלל (פרי מגדים בפתיחה להלכות ברכות ס"ק יא. וכן משמע מהרבה פוסקים. וכן הורה לי הגר"ע פריד).

תערובת המורכבת מכמה מאכלים עיקריים: אם יש בתערובת מאכל מחמשת מיני דגן, שהוא גם מרכיב את התערובת, מחמת חשיבותו הוא נהיה העיקרי, ונברך על התערובת בורא מיני מזונות. אך אם אין בתערובת חמשת מיני דגן, נברך כפי ברכת הרוב (ר"ח ב,ז. וברי"ב ס"ק א במשני"ב. וע"ע בשעה"צ ד).

מה מגדיר תערובת

הרעיון הוא שניכר בהם שהפכו אותם למשהו אחד. ויש בזה כמה פרטים כפי שנבאר להלן:

תערובת חתיכות העולות יחדיו בשעת נטילתן בכף וכדו', למעשה מחשיבים זאת כתערובת.

דוגמאות: סלט ירקות או סלט פירות (נחשב תערובת), והמין השיש ממנו רוב הוא העיקרי, ואם יש בסלט מאכל מחמשת מיני דגן שנועד להיות חלק ממרכיבי הסלט, אז הוא העיקר אפילו אם הוא מיעוט. ואם הוא בא רק כדי לתת טעם ולא כחלק מהרכיבים, וכן אם אין חמשת מיני דגן, הולכים לפי הרוב) (סי' רי"ב ובשעה"צ ב. וכ"כ בחזון עובדיה ברכות עמ' רפה ועוד הרבה אחרונים. ודלא כדעת החיי אדם שמובא שם עיי"ש).

חמין (צ'ולנט), שיש בו גריסי פנינה (מזונות), תפוחי אדמה ובשר, אם החתיכות גדולות, שלא עולות בכף ביחד, אז אין כאן כלל תערובת, ומברכים על כל מין בפני עצמו. ואם החתיכות יותר קטנות, הגריסים נחשבים כעיקר כיון שהם חלק ממרכיבי התבשיל, ונברך רק ברכת מזונות (ע"פ סי' ר"ח סעיף ב. ובסי' רי"ב ס"ק א במשני"ב. וכן מבואר בפרי מגדים בפתיחה להל' ברכות ס"ק יא. וההגדרה שעולים בכף אחת מובא בערוך השולחן ריב סעיף ב).

דינו עיקר וטפל – שיעור 2

שכבות של מאכלים : כגון עוגות גבינה (בסקוויטים וקרם גבינה) וכן קרמבו וגלידה בתוך גביע, אם המרכיבים השונים עברו תהליך שאיחד אותם, כגון בישול אפיה או קירור ממושך או הקפאה, הרי זו תערובת, ומברכים מברכה אחת כפי שמובא בכללי תערובת, ואם הם כשני דברים הנאכלים יחד, כמו קרמבו עם בסקוויט או קסטה, אז תלוי באדם האוכלם, האם כוונתו למשהו עיקרי והגלידה או הקצפת באה כטעם נלווה, או ששני המרכיבים עיקריים (סי' קס"ח ס"ק מה במשנ"ב. ועיין בחזון עובדיה ברכות עמ' רצא).

מרק עם חתיכות אוכל : מרק עם ירקות או שקדי מרק ואיטריות וכו'.. מבואר באחרונים, שאם יש קצת מים והרבה ירקות, אז אפשר להחשיב את המרק כתערובת עם הירקות, ונברך לפי כללי תערובת. אך אם יש הרבה מים וקצת ירקות, אז לא שייך בזה המושג תערובת, אלא כשני מאכלים הנאכלים יחד. ואותו הדין יהיה ביחס לאיטריות או שקדי מרק במרק (סי' ר"ח ס"ק כג. ובסי' רה ס"ק יא, וכך ביאר לי הגר"ע פריד).

תרגילים לשינון על פי הכללים הנ"ל:

מה נברך על שניצל המטוגן עם פירורי לחם?

חטיף פסק זמן..

צימוק העטוף בשוקולד..

קרמבו..

גלידה בגביע.

טילון.

עוגת גבינה שבבסיס יש בצק.

עוגת גבינה שיש בה קמח שלא נראה לעין.

קרם שניט.

מרק ירקות עם גריסי פנינה.

משקה אייס וניל עם עווגיות מעוכות.